

Prečo som demonštroval proti Gorile

Ak Gorila naozaj svedčí o systémovom zlyhaní, existuje veľké riziko, že nikdy nebude vyšetrená.

Niekedy začiatkom roka 2010 sme nadobudli podozrenie, že vláda manipuluje s číslami v analýzach o výhodnosti PPP projektov. Podľa našich zistení boli tieto projekty významne predražené a hrozilo, že skrytým spôsobom enormne zadlžia krajinu.

Mišo Lehuta, analytik Trendu, ktorý vtedy pracoval aj pre INEKO a spolu s nami skúmal práve PPP projekty, sa vtedy úprimne rozhorčený rozhodol zvolať protest pred ministerstvom dopravy. Keď sa ma pýtal, či sa na proteste zúčastním, odpovedal som záporne s tým, že INEKO považuje za efektívnejšie prezentovať argumenty a zistenia vo verejnej diskusii prostredníctvom médií. A tak sme písali články a chodili do televíznych diskusií.

Chceme žiť v takomto štáte?

Keď som si pred Vianocami prvý raz prečítal Gorilu, bol som šokovaný. Spis totiž presvedčivo (hoci je stále otáznne, do akej miery pravdivo) dokumentuje zlyhania našej demokracie v rozsahu, ktorý som neočakával.

Na rozdiel od PPP nejde len o zlyhanie jedného ministerstva či jednej vlády, ale o zlyhanie systému naprieč politickým spektrom. Uvedomil som si, že zásady „neklamť“ a „nekradnúť“ môže veľká časť politickej elity masívne porušované. Chceme žiť v takom štáte?

Okrem podozrenia zo systémového zlyhania má kauza Gorila ešte jeden škodlivý rozmer. Ničí totiž veľkú časť dôvery ľudí v politikov a podnikateľov, teda dôležitú súčasť sociálneho kapitálu, ktorý sa buduje len pomaly a ťažko a bez ktorého Slovensko nemôže byť úspešné. V piatok na demonštrácii to bolo vidieť na početných transparentoch s heslom „Nevolím nikoho“.

S týmto postojom nemôžem súhlasiť, keďže rezignuje na demokraciu, ktorá je napriek nedostatkom stále najlepším systémom vládnutia, aký sme tu kedy mali. Navyše si stále myslím, že menšie zlo alebo inými slovami väčšie dobro je v politike pomerne jasne rozpoznateľné.

Gorila by nás nemala motivovať k pasivite, ale skôr k aktívnemu hľadaniu riešení. V prvom rade treba kauzu objektívne vyšetriť a potrestať prípadných vinníkov. Súčasne je nevyhnutné zaviesť do praxe pravidlá, ktoré do budúcnosti obmedzia škodlivé správanie, ktoré Gorila opisuje.

Malo by ísť najmä o pravidlá garantujúce transparentné financovanie politických strán, zverejňovanie detailných majetkových priznaní politikov aj štátnych funkcionárov, verejnú evidenciu stretnutí vrcholných politikov s podnikateľmi a tiež pravidlá na odpolitizovanie a profesionalizáciu verejnej správy.

Potenciál Gorily

Verím, že Gorila má potenciál mobilizovať slušnejších politikov, novinárov, podnikateľov, ale aj bežných ľudí tak, aby uvedené zmeny boli realizované.

Na druhej strane, ak Gorila naozaj svedčí o systémovom zlyhaní, existuje veľké riziko, že nikdy nebude vyšetrená. Meniť systém totiž nie je v záujme tých, ktorí sa v ňom naučili chodiť a ktorí v ňom majú najväčšiu moc. Túto hrozbu ešte zosilňuje blízkosť volieb, aktuálne volebné preferencie a krátkosť času na sformovanie slušnej a dostatočne silnej alternatívy.

Aby sa nesplnil negatívny scenár, musí Gorila zanechať na Slovensku výraznú stopu. Je preto dobre, že o kauze začali pomerne intenzívne informovať médiá. Aj to, že do deja vstúpil [Daniel Lipšic](#) a jeho vyšetrovací tím. A tá stopa sa ešte zvýraznila piatkovým protestom na ulici.

Svoju účasť na demonštrácii som potvrdil bez váhania, pridali sa aj moji kolegovia z INEKO a [Transparency International Slovensko](#). Aspoň symbolicky sme tak vyjadrili znepokojenie, podporili požiadavku na vyšetrenie kauzy a zavedenie systémových zmien.

Protest ulice je popri mediálnom tlaku legitímnym nástrojom na vyjadrenie názorov verejnosti a vzhľadom na závažnosť kauzy je v tomto prípade namieste. Ak však chceme udržať jeho legitimitu, musí byť nenásilný.

(Autor je riaditeľom INEKO)

pondelok 30. 1. 2012 16:30 | Peter Goliaš
Článok bol uverejnený v tlačennom vydaní SME.